



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **1. A. Ż.**

2. J. W.

oskarżonych z art. 280 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 17 stycznia 2025 r.
skargi w trybie art. 539a § 1 k.p.k.
wniesionej przez prokuratora
na wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku
z dnia 18 czerwca 2024 r., sygn. akt V Ka 620/24,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Wejherowie
z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt II K 1209/20,
i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

Eugeniusz Wildowicz Barbara Skoczowska Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

A. Ż. i J. W. zostali oskarżeni o to, że w dniu 18 sierpnia 2020 r., w W., działając wspólnie i w porozumieniu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, używając przemocy wobec M. M., polegającej na uderzeniu jej w twarz oraz grożąc jej i M. D. pozbawieniem życia i uszkodzeniem mienia pokrzywdzonych, dokonali zaboru telefonu komórkowego marki M. wartości 40 zł oraz pieniędzy w kwocie 50 zł na szkodę M. M. oraz pieniędzy w kwocie 48 zł na szkodę M. D., przy czym A. Ż. czynu tego dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa, tj. przed upływem 5 lat od odbycia w kary 4 lat pozbawienia wolności orzeczonej za czyn podobny, tj. o przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w stosunku do A. Ż. i o przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w stosunku do J. W..

Sąd Rejonowy w Wejherowie, wyrokiem z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt II K 1209/20, uznał obydwu oskarżonych winnymi zarzuconych im czynów, wymierzając A. Ż. karę 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności, a J. W. karę 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności, na poczet tych kar zaliczając okres ich rzeczywistego pozbawienia wolności w niniejszej sprawie. Na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał solidarnie A. Ż. i J. W. do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz M. M. kwoty 50 zł, a na rzecz pokrzywdzonego M. D. kwoty 48 zł.

Uzasadnienie powyższego wyroku, wydanego przez Sąd orzekający w składzie jednoosobowym, nie zostało sporządzone w związku z przejściem sędziego referenta, w stan spoczynku i złożeniem przez niego oświadczenia o braku woli sporządzenia przedmiotowego uzasadnienia.

Sąd Okręgowy w Gdańsku, po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez obrońców oskarżonych, wyrokiem z dnia 18 czerwca 2024 r., sygn. akt V Ka 620/24, powołując się na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, uchylił wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Wejherowie do ponownego rozpoznania.

Prokurator Rejonowy w Wejherowie wniósł w trybie art. 539a § 1 k.p.k. skargę na wyrok Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie art. 437 § 2 k.p.k., poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Wejherowie z dnia 19 października 2023 r., sygn. akt II K 1209/20 i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ponieważ zachodzi potrzeba przeprowadzenia przewodu na nowo w całości, podczas gdy nie wystąpiła żadna z przewidzianych przesłanek do uchylenia wyroku i wystarczającym było uzupełnienie materiału dowodowego przez Sąd odwoławczy.

Podnosząc powyższe, prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem skarżącego prokuratora, że w tej sprawie nie zachodziła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a więc przesłanka, w oparciu o którą Sąd odwoławczy na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Wejherowie do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z obowiązującym obecnie w Polsce reformatoryjnym modelem postępowania odwoławczego uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania jest wyjątkiem, regułą zaś – merytoryczne orzekanie przez sąd odwoławczy, prowadzące do zakończenia postępowania karnego na tym etapie. W wyniku zmian wprowadzonych w procedurze karnej w latach 2015-2016 zakres postępowania dowodowego w instancji odwoławczej uległ zdecydowanemu rozszerzeniu, a w działalności sądu odwoławczego akcent obecnie jest położony na merytoryczny, a nie wyłącznie kontrolny charakter postępowania odwoławczego. W doktrynie zasadnie podkreśla się, że z art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. „wynika wręcz obowiązek reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy, co w połączeniu z uprawnieniami do szerokiego przeprowadzania postępowania dowodowego powoduje, że ciężar merytorycznego rozpoznania sprawy spada na sąd drugiej instancji. Funkcją tego sądu nie jest powtórzenie całego postępowania dowodowego, ale ponowienie lub uzupełnienie materiału dowodowego w takim zakresie, w jakim

jest to niezbędne dla prawidłowego przeprowadzenia kontroli odwoławczej w celu dokonania ustaleń faktycznych zgodnych z prawdą” [D. Świecki (w:) D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom II, Warszawa 2017, s. 134-135]. W konsekwencji – wydanie przez sąd odwoławczy wyroku kasatoryjnego stanowi wyjątek, którego podstawy, stosownie do zasady *exceptiones non sunt extendendae* muszą być ściśle wykładane (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18).

Przesłanki uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, określone w art. 437 § 2 k.p.k., należy wyklądać restryktywnie. W odniesieniu do powołanej przez Sąd odwoławczy w niniejszym postępowaniu potrzeby przeprowadzenia przewodu sądowego w całości na nowo, uznaje się w orzecznictwie, że zachodzi ona tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2024 r., I KS 36/23). Innymi słowy, postępowanie przed sądem I instancji powinno zostać przeprowadzone ponownie, jeżeli w kontekście wszystkich okoliczności istotnych dla prawidłowego rozstrzygnięcia w kwestii odpowiedzialności karnej, było ono w istocie całkowicie nieprzydatne dla osiągnięcia tego celu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2024 r., IV KS 44/23). Sąd II instancji zaistnienia potrzeby ponowienia przewodu w całości nie wykazał w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, wskazując na konieczność kontynuowania postępowania dowodowego i uzupełnienia go – między innymi poprzez ponowienie niektórych dowodów.

Uwagi Sądu Najwyższego nie uszło, że w przedmiotowej sprawie wystąpiły dość wyjątkowe okoliczności, w związku z brakiem sporządzenia uzasadnienia przez Sąd I instancji i niemożnością sanowania tego braku. W sposób istotny utrudniło to kontrolę wyroku Sądu I instancji i precyzyjne określenie, jakie ustalenia i na podstawie których dowodów zostały one dokonane. Brak pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, jak słusznie zauważył na wstępie swoich rozważań Sąd odwoławczy, nie świadczy jednak o wadliwości przeprowadzonego przez ten Sąd

postępowania, a także samego jego rezultatu – w postaci wyroku skazującego oskarżonych. Z części dyspozytywnej tego orzeczenia wynika bowiem jasno, że na podstawie przeprowadzonych w sprawie dowodów (których treść można przecież ustalić), Sąd uznał obydwu oskarżonych za winnych dokonania zarzuconych im w akcie oskarżenia czynów. Przyjął zatem, co nie podlega dyskusji, że ich zachowanie wypełniło znamiona występków z art. 280 § 1 k.k. Uzasadniając konieczność ponowienia przewodu sądowego w całości, Sąd II instancji nie zakwestionował zasadności tego rozstrzygnięcia. Zauważył jedynie, iż materiał dowodowy, na podstawie którego wyrokował Sąd I instancji, wymaga jego zdaniem uzupełnienia, a część dowodów (np. przesłuchanie pokrzywdzonej M. M.) należy przeprowadzić ponownie. Czynności te – wymienione w sekcji 4 na stronie 11 oraz sekcji 5.3.1. – mógł przeprowadzić Sąd Okręgowy w ramach prowadzonego postępowania odwoławczego. Nawet biorąc pod uwagę, że zakres okoliczności wymagających ponownego zweryfikowania jest znaczny, to z uwagi na stopień zaawansowania postępowania, a jednocześnie niski stopień skomplikowania sprawy, w tej konkretnej sytuacji, nie zachodziła konieczność przekazania jej Sądowi I instancji celem ponownego jej rozpoznania od początku. Należy jednocześnie podkreślić, że Sąd Okręgowy nie zakwestionował wartości ani oceny wszystkich zgromadzonych dotychczas dowodów, np. zeznań pokrzywdzonego M. D. czy opinii biegłego, co jednoznacznie wskazuje, iż jego zastrzeżenia dotyczą prawidłowego przebiegu zaledwie części postępowania dowodowego. Tym samym nie sposób zasadnie twierdzić, że wystąpiła potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego przez Sądem I instancji w całości, a więc że ziściła się wskazana w wyroku Sądu odwoławczego przesłanka uchylecia wyroku oraz przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W rozpoznawanej sprawie doszło zatem do naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 437 § 2 k.p.k., co implikowało konieczność uwzględnienia skargi prokuratora i uchylecia zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w którym Sąd ten – ponownie rozpoznając apelacje obrońców oskarżonych – będzie miał na uwadze potencjalną potrzebę przeprowadzenia czynności dowodowych.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Eugeniusz Wildowicz Barbara Skoczowska Paweł Wiliński

ł.n

[a.ł]